

Regioonide Komitee perspektiivarvamus teemal „Kuidas saavad piirkonnad anda oma panuse ELi kliimamuutuste eesmärkide elluviimisesse põhitähelepanuga linnapeade paktil”

(2009/C 76/04)

REGIOONIDE KOMITEE

- tuletab ELi institutsioonidele meelde, et kohaliku tasandi tegevus on määrava tähtsusega energiatõhususe 20 % eesmärgi saavutamisel- Piirkondade ja kohalike omavalitsuste keskset rolli selles on juba selgesõnaliselt tunnustanud Euroopa Komisjon ja Euroopa Parlament;
- juhib tähelepanu sellele, et nii transport, eluasemed, avalikud hooned kui ka avalike kohtade valgustamise infrastruktuur, mille kavandamise ja tagamise eest vastutavad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, on valdkonnad, kus on võimalik märkimisväärselt vähendada CO₂ heitkoguseid ja energiakulu;
- peab vajalikuks, et linnade tegevuskavad oleksid kooskõlas piirkondlike ja riiklike kavadega. Piirkondlikud tegevuskavad võiksid olla ühenduslüliks kohalike ja riiklike algatuste vahel, mis tagaks kohalike tegevuskavade sidusa väljatöötamise. On oluline, et tegevuskavades sisalduks praktilised vahendid ning eraldatakse piisavad vahendid nende rahastamiseks;
- on seisukohal, et pakt tuleb taasalgatada, et tutvustada selgelt kõigi riigisiseste ametivõimude, sh piirkondade võimalust selles osaleda;
- kutsub Euroopa Liitu üles kohandama oma toetus- ja rahastamissüsteeme, et seada prioriteediks säästvat energiakasutust soosivad sammud, nagu piirkondliku rahastamise osakaalu suurendamine kolmelt protsendilt viiele kodumajapidamiste energiatõhususe parandamisel. Euroopa Investeerimis- panga laenud peaksid olema energiatõhususe programmidesse investeerida soovivatele kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele kergesti kättesaadavad, et edendada säästvate energiaallikate kasutamist ja vähendada CO₂ heitkoguseid.

Raportöör: Kay TWITCHEN (UK/EPP), Essexi krahvkonnandukogu liige

POLIITILISED SOOVITUSED

REGIOONIDE KOMITEE

Peamised seisukohad

1. tervitab Euroopa Komisjoni üleskutset esitada tähelepanekuid piirkondade rolli kohta linnapeade paktis;
2. rõhutab kõigi kodanike õigust teada, mida nende valitud esindajad teevad tulevaste põlvkondade jaoks keskkonna säästvuse tagamiseks;
3. toonitab, et linnapeade pakt pakub linnapeadele suurepärase võimaluse kaasata kodanikud ühisesse ja positiivsesse tegevusse kliimamuutuste vastu võitlemisel ning aitab Euroopa Liidul näidata oma tõelist juhirolli selles valdkonnas;
4. tuletab ELi institutsioonidele meelde, et kohaliku tasandi tegevus on määrava tähtsusega inimeste käitumise muutmises, mis omakorda mõjutab otsustavalt energiatõhususe 20 % eesmärgi saavutamist, ning et piirkondade ja kohalike omavalitsuste kesket rolli selles on juba selgesõnaliselt tunnustanud Euroopa Komisjon ⁽¹⁾ ja Euroopa Parlament ⁽²⁾;
5. märgib, et säästvat energiat ja energiatõhusust edendades saaks linnapeade pakt innustada linnu ja piirkondi teha muutusi kaitsmaks kõige haavatavamaid kodanikke — eelkõige madala ja kindlaksmääratud sissetulekuga inimesi — kõrge energiahinna mõju ja energiapuuduse eest; siiski tuleb teha jõupingutusi energiakasutuse subsideerimise vältimiseks ja tugevate stiimulite lubamiseks, et tõsta energiatõhusust ja võimalusel vähendada energiatarbimist;
6. märgib, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on juba teinud algust ELi kliimamuutustepoliitika sihte ja eesmärke toetavate tegevuste ja algustega, näidates oma juhirolli kindla ja vajaliku otsusega suurendada kodanike ja keskkonna nimel energiatõhusust. Sarnaste riiklike ja rahvusvaheliste algatuste kõrval pakub linnapeade pakt selle töö jätkamisele uue hoo andmiseks võimsa mehhanismi;
7. tervitab esmakordselt loodud võimalust võtta arvesse kohalike omavalitsuste eelnevaid saavutusi energia tõhususe ja säästmise alal ja kutsub eesrindlikke kohalikke omavalitsusi üles paktis aktiivselt osalema ja selle raames oma projekte esitlema;

⁽¹⁾ Andris Piebalgs Regioonide Komitee foorumil aprillis: „Enamik kõige uuenduslikumaid ideid ja projekte kliimamuutuste vastu võitlemiseks pärineb just piirkondadest ja linnadest”.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi raport dokumendi „Energiatõhususe tegevuskava: potentsiaali realiseerimine” (2007/2106(INI)) kohta: „rõhutab kohalike ja piirkondlike energiaasutuste rolli energiatõhusate meetmete tulemuslikus rakendamises”.

8. tervitab pakti edukat algust ja nende Euroopa kohalike omavalitsuste kõrgetasemelist poliitilist pühendumust, kes on otsustanud jõuda veel suurema kui 20 %-lise energiasäästuni. Kui aga sellise kohustuse võtavad üksnes suurlinnad, võib algatus jääda vaid sümboolseks žestiks. On aeg kaasata kooskõlas iga liikmesriigi sisemise struktuuriga kõik riigisisesed ametivõimud, kohalikud omavalitsused ja piirkonnad, et muuta paktiga ühinemine aktiivsemaks või suurendada partnerite hulka, kes püüdlevad samade eesmärkide poole muud laadi praktilise tegevusega. Väikseid kohalikke omavalitsusi tuleks teavitada piirkondlikeks võrgustikeks ühinemise võimalusest;

9. kutsub seega kohalikku ja piirkondlikku tasandit üles olema ühtviisi hädavajalik partner nii paktis kui ka kliimamuutuste alaste ELi kohustuste elluviimisel;

10. tervitab energia- ja kliimamuutuste paketi abil õigusraamistikus tehtud edusamme; see loob õiguslikku kindlust ja pakub raamistiku tegevuste algatamiseks linnapeade pakti kaudu. Sellegipoolest on vaja teha Euroopa Liidu tasandil rohkemaid algatusi, et ärgitada liikmesriike võtma kohustust vähendada energiatarbimist 20 %;

11. väljendab kahetsust selle üle, et 2008. aasta energia- ja kliimamuutuste paketi ei suudetud kehtestada siduvat energiatõhususe eesmärki, mis on puuduv lüli CO₂ heitkoguste vähendamises vajalikul määral;

12. rõhutab, et üksnes pakti abil, ilma ELi, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi eesmärke kehtestava raamistikuta ei suudeta vähendada heitkoguseid vähemalt 20 %, nagu allkirjastanud on endale kohustuseks võtnud. On oluline, et kliima- ja energiaeesmärkide väljatöötamisse kaasataks kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, et kehtestataks konkreetsed vahendid eesmärkide saavutamiseks ja et selleks eraldataks piisavad rahalised vahendid;

Piirkondlike omavalitsuste roll

13. kordab komitee varasemas arvamuses selles küsimuses juba esitatud seisukohta ⁽³⁾. Piirkondadel on sarnaselt linnadele võtmeroll energiasäästusvaldkonnas: nad vastutavad arvukate kavandamise, lubade andmise, investeerimise, hangete, tootmise ja tarbimisega seotud tegevuste eest. Nii transport, eluasemed, avalikud hooned kui ka avalike kohtade valgustamise infrastruktuur, mille kavandamine ja tagamine eest vastutavad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, on valdkonnad, kus on võimalik märkimisväärselt vähendada CO₂ heitkoguseid ja energiakulu;

⁽³⁾ Regioonide Komitee arvamus teemal „Ülemaailmse kliimamuutuste piiramine 2 celsiuse kraadiga ja lennutegevuse lisamine ühenduse kasvuhooonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi”, DEVE-IV-015.

14. rõhutab mõju, mida tarbekaupade tarbimise ja loodusvarade, näiteks vee kasutamise vähendamise üldeesmärk avaldaks heitkoguste ja energiatarbimise vähendamisele. Piirkondade mõju inimeste käitumisele on paljudel juhtudel ulatuslikum kui kohalikel omavalitsustel eraldi ning seega on nad käitumise mõjutamiseks sobival positsioonil, tegutsedes nii linna- kui ka maapiirkondades;

15. toetab seega piirkondade olulist rolli ning loodab, et pädevad piirkondlikud asutused motiveerivad paljusid oma territooriumi kohalikke omavalitsusi paktis osalema;

16. peab vajalikuks, et linnade tegevuskavad oleksid kooskõlas piirkondlike ja riiklike kavadega. Piirkondlikud tegevuskavad võiksid olla ühenduslülilik kohalike ja riiklike algatuste vahel, mis tagaks kohalike tegevuskavade sidusa väljatöötamise. On oluline, et tegevuskavades kehtestataks konkreetsed finants-, tehnilised, inimressursi-, õigus- ja hindamisvahendid, samuti ajakava eesmärkide saavutamiseks;

17. meenutab, et piirkondade vahel esinevad suured erinevused, et kliimamuutused võivad avaldada eriti suurt mõju osale süsteemidele, sektoritele ja piirkondadele ning et kohanemisevõime, mis on ebavõrdselt jaotunud eri sektorite ja piirkondade vahel, on tihedalt seotud sotsiaalmajandusliku arenguga. Selles küsimuses on oluline roll kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel;

18. tervitab paktis esitatud võrdlusaluste aspekti ning rõhutab juhirolli, mida piirkonnad võiksid etendada kohalike tegutsemisvõimaluste kindlakstegemisel, parimate tavade vastastikusel tutvustamisel, projektis osalevate partnerite leidmisel, raha eraldamisel, edusammude mõõtmisel ja saavutuste tutvustamisel. Kohalikud algatused peaksid kuuluma piirkondlikku või riiklikku raamistikku, et mõju oleks maksimaalne ja et saaks tekkida partnerlusvõimalusi. Lisaks peaks neil olema vabadus seada endale ambitsioonikaid eesmärke, mis ületavad riiklikes raamistikkes seatud eesmärke;

19. tõdeb tegutsemiskohustusi võtvate partnerluste ulatuse olulisust pakti edus või läbikukkumises. Selleks et algatused annaks tulemusi, peavad nad olema piisavalt ulatuslikud, et mõjule pääseda, ent samas ka piisavalt väikesed, et tagada nende omaksvõtt kohalikul tasandil. Suuremad linnad saavad kasutada mastaabisäästu, kuid piirkonnad võiksid selles osas aidata väiksemaid omavalitsusi ja eelkõige valdasid, kus energiatõhususe säästvate energiaallikate edendamise ja CO₂ heitkoguste vähendamise väljakutsed on märkimisväärsed;

20. tuletab komisjonile meelde piirkondade ja linnade tähtsat osa energiaturgude mõjutamisel, kuna neil on oluline roll soojuse ja elektrienergia keskse hankijana, muu hulgas soojuse ja elektrienergia pakkujana koostootmisjaamade kaudu ning olme-

jäätmete käitlemise süsteemide (nt energia tootmine jäätmetest, anaeroobne kääritamine ja tahkekütuste taastootmine) pakkujana, samuti on neil oluline roll taastuvenergia ja selliste alternatiivsete energiaallikate arendamisel, mille kasvuhoonegaaside heitkogused on väikesed;

21. peab vajalikuks pakti taasalgatamist, et tutvustada selgelt kõigi riigisiseste ametivõimude, sh piirkondade võimalust selles osaleda, tagamaks võimalikult suure ala kaasatuse, nii et esindatud oleksid ka need maapiirkonnad, mille ees seisavad seoses energiatõhususe, säästvate energiaallikate edendamise ja CO₂ heitkoguste vähendamisega suured raskused. Pakt tuleks kooskõlastada linnapeade paktiga sarnaste riiklike algatustega;

Pakti väljakutsed

22. kordab toetust pakti eesmärkidele ja selles hõlmatud tegevuste ulatusele, sh energianõudluse ja -tarbimise vähendamisele, säästva ja kindla energiavarustuse kujundamisele taastuvate energiaallikate edendamise teel ning toodete energiatõhususe parandamisele;

23. nõuab, et heitkoguste vähendamise meetmete peaesmärk oleks nende pikaajaline säästvus ning et eesmärke toetaksid kvaliteedinõuded, tänu millele saab olla kindel säästvuse tagamises;

24. rõhutab, et pakti pikaajaliseks mõjuks peab see olema kindlal kohal pakti allkirjastanud omavalitsuste alusdokumentides, kaitstes võetud kohustusi ja seatud eesmärke tulevaste sekkumiste või taseme langetamise eest, mis tulenevad võimalikest muudatustest poliitilises juhtkonnas, halduses või piirides;

25. märgib, et lühiajalised eelarvesurved tekitavad raskusi piirkondadele ja linnadele, kes langetavad oma energiatõhususe suurendamiseks, suurendamiseks, säästvate energiaallikate kasutamise edendamiseks ja CO₂ heitkoguste vähendamiseks investeerimis- ja poliitilisi otsuseid keskpikas ja pikas perspektiivis. Riiklike hindamiskavade eesmärkides tuleks seda arvesse võtta;

26. märgib, et kuna puudub ühtne, kõigis ELi liikmesriikides kasutatav määratlus terminitele „linnapea” ja „piirkond”, tuleb tagada, et pakti nimetusest ja kavandatud ulatusest ei jäetaks välja teisi organeid või takistataks nende ühinemist paktiga;

27. toob esile erinevused ELi linnade ja piirkondade edusammudes CO₂ heitkoguste vähendamisel viimastel aastatel ning selle, et mõned edumeelsemad on juba jõudmas esmastest sihtidest kaugemale. Arvestada tuleks erinevusi tarbimise ja tootmise energiatõhususes ning tekkivate kasvuhoonegaaside heitkogustes nii liikmesriikide siseselt kui ka eri liikmesriikides, eelkõige linna- ja maapiirkondade võrdluses;

Täiendavad soovitusel linnapeade pakti kohta

28. kutsus üles toetama heitkoguste vähendamise põhietappide väljatöötamist ning heitkoguste andmetest teatamist ja nende mõõtmist puudutavate juhiste koostamist, mis on oluline kõrvutamise ja võrdlusanalüüsi võimaldamiseks;

29. soovib, et vältimaks samade vigade kordamist, peaks võrdlusanalüüs sisaldama lisaks näidetele ebaõnnestumistest ka kordaminekute näiteid. Neid näiteid tuleks otse kohaldada ja seega peaksid algatused olema üksikasjalikud ning sisaldama muu hulgas üksikasju eelarve kohta. Euroopa Liit peaks arvestama ka USA linnapeade konverentsi ning USA kirde- ja Kesk-Atlandi piirkonna kasvuhõonegaase puudutava algatuse õpetunde;

30. märgib, et kuna paljud linnad ja omavalitsused kuuluvad piirkondlikku või riiklikku võrgustikku, mis on kõik töötnud välja meetodid ja arvestussüsteemid, tuleks kaaluda nende meetodite kasutamist pakti raames, otsides samal ajal võimalusi aruandlus- ja mõõtmisvahendite ühtlustamiseks keskpikas perspektiivis. See aitaks vältida meetodite uuesti välja töötamist ja innustaks ehk laialdasemale osalemisele linnapeade paktil. Tuleks tagada, et enamus olemasolevatesse võrgustikku kuuluvaid omavalitsusi liituksid linnapeade paktiga;

31. soovib, et pakti ajakava peab võimaldama tutvustada liikmesriikides tippaseme kriteeriume ja olemasolevaid headeks tavadeks peetavaid algatusi veel enne tegevuskavade väljatöötamist. Nii tagataks selliste heade tavade kajastumine linnade ja piirkondade koostatavates tegevuskavades;

Euroopa Liidu energiatõhususe väljakutsed

32. rõhutab Euroopa ja riikliku konteksti olulisust kohalike algatuste edus ning eriti komisjoni läbikukkumist 2006. aasta energiatõhususe tegevuskava elluviimisel ja ajakohastamisel. Seda on vaja liikmesriikidele ning nende piirkondadele ja linnadele stiimulite pakkumisel, et saavutada veelgi suurem energiatõhusus kui ELi praegune eesmärk 20 %;

33. kordab juunis Euroopa Ülemkogul esitatud üleskutset Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele kiirendada tegevuskava elluviimist ja kaaluda selle läbivaatamist;

34. soovib tungivalt, et riiklikud ja piirkondlikud energiaalased tegevuskavad oleksid vahetult seotud, kuna viimatinimetatud on hädavajalik ühenduslüli riiklike ning linnade ja kohalike omavalitsuste säästva energia kavade vahel. On oluline, et kliima- ja energiaeesmärkide väljatöötamisse kaasataks kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, et kehtestataks konkreetset vahendid eesmärkide saavutamiseks ja et selleks eraldataks piisavad rahalised vahendid;

35. kutsus Euroopa Liitu üles kohandama oma toetus- ja rahastamissüsteeme, et seada prioriteediks säästvat energiakasutust soovivad sammud, nagu piirkondliku rahastamise osakaalu suurendamine kolmelt protsendilt viiele kodumajapidamiste energiatõhususe parandamisel. Euroopa Investeerimisprogrammi laenuid peaksid olema energiatõhususe programmidesse investeerida soovivatele kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele kergesti kättesaadavad, et edendada säästvate energiaallikate kasutamist ja vähendada CO₂ heitkoguseid;

36. peab seega vajalikuks, et ELi rahastamisprogrammide vahetõkkuvõttes vaadeldaks, kuidas saaks arvukaid programme kohandada nii, et soodustada energiatõhusust, edendada säästvaid energiaallikaid ja vähendada CO₂ heitkoguseid ning tagada piirkondade ja linnade juurdepääs energiatõhususe kavadele. Nii tuleks näiteks võimalikes muudatustes lisaks Euroopa Regionaal- või Ühtekuuluvusfondi-poolse rahastamise suurendamisele kodumajapidamiste energiatõhususe toetamisel ette näha ulatuslikumad investeeringud uute tehnoloogiate turustamise soodustamiseks näiteks seitsmenda raamprogrammi raames. Vahekkuvõtte võib vajalik olla ka riigiabi seisukohast, et võimaldada meetmete võtmist tööstuse muutuste ja energia muundamise valdkonnas;

37. kutsus komisjoni üles jätkama linnadel ja piirkondadel inimeste käitumist mõjutada aitavate meetmete — nt energiatõhusate toodete edendamine ja liigitamine — väljatöötamist ning kiirendama nende läbivaatamist;

38. on seisukohal, et piirkondi ja linnu aitaks nende püüdlustes energiatõhususe 20 % eesmärgi saavutamisel aastaks 2020 see, kui eesmärk muudetakse siduvaks ning vastavalt ajakohastatakse ka ELi energiatõhususe tegevuskava, arvestades eeldust, et liikmesriigid vaatavad kõnealuse eesmärgi valguses läbi riiklikud tegevuskavad.

Brüssel, 26. november 2008

Regioonide Komitee

president

Luc VAN DEN BRANDE